

Kommentering af *Klimaprogram 2025*

Klimarådets kommentarer til regeringens klimaprogram

2025 kan på flere måder blive et afgørende år i dansk klimapolitik. Danmark har EU-formandskabet i en tid, hvor medlemslandene skal forsøge at blive enige om et 2040-mål. Og herhjemme skal der senest ved udgangen af i år aftales et 2035-mål, der skal sætte retningen for de næste 10 års klimapolitik.

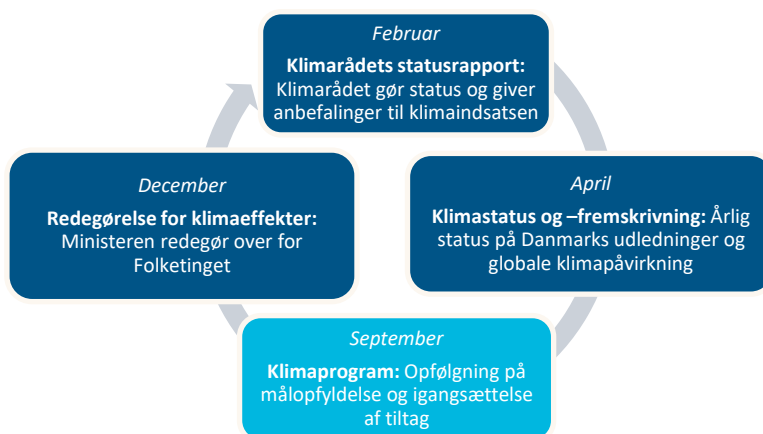
Selvom ambitiøse mål er en nødvendighed, er klimapolitik mere end ambitiøse mål. Politikken skal også implementeres, så målene realiseres. Tidligere i år vurderede Klimarådet for første gang, at regeringen har anskueliggjort, at Danmark når 2030-målet om 70 procents CO₂e-reduktion. Der er dog langt fra anskueliggørelse til målopfyldelse, og regeringen står fortsat over for en stor opgave med at implementere den vedtagne politik.

Regeringen skal hvert år udarbejde et [klimaprogram](#) til Folketinget. Det er en del af klimalovens årshjul, som er skitseret i figur 1 nedenfor. Klimaprogrammet skal blandt andet indeholde en status på opfyldelsen af klimalovens mål og beskrive regeringens planlagte klimapolitiske virkemidler og effekterne heraf.

Klimarådet har med klimaloven til opgave at kommentere på det årlige program. Kommenteringen indeholder Klimarådets observationer og bemærkninger til regeringens klimapolitik. Kommenteringen er ikke rådets vurdering af, om regeringens klimaindsats anskueliggør, at klimamålene nås. Denne vurdering finder sted i Klimarådets årlige statusrapport, som udgives i februar måned.

Siden udgivelsen af klimaprogrammet, er der blevet indgået en aftale om næste års finanslov. Aftalens beslutning om at udskyde den aftalte stigning i bilbeskatningen omtales kort i denne kommentering. Øvrige relevante tiltag behandles i den årlige statusrapport.

Klimarådet slår i dette notat ned på ni udvalgte elementer i *Klimaprogram 2025*. Kommenteringen dækker dermed kun en delmængde af klimaprogrammet. Nedslagspunkterne er opsummeret på næste side og uddybes i de efterfølgende afsnit.

Figur 1 Klimalovens årshjul

Kilde: Klimarådet.

Opsummering af Klimarådets kommentarer til *Klimaprogram 2025*

- 1. Implementering: Der er fremgang i implementeringen, men opgaven er langt fra løst.** Klimaprogrammet anser flere og flere politiske aftaler for at være "forvaltningsmæssigt implementeret". Der er dog stadig langt til reelle reduktioner, og der er fortsat et stort behov for, at staten og myndighederne spiller en aktiv rolle i implementeringen. Det kan fx være i forhold til monitorering og tilpasning af politik, hvis udviklingen ikke går som forventet. Opgaven med implementering er langt fra slut.
- 2. Risiko: Klimaprogrammet har fokus på risici, men bør også have blik for alternative tiltag.** Reduktionerne frem mod 2030 er forbundet med risici, særligt omkring fangst og lagring af CO₂ (CCS) og implementering af trepartsaftalen. Klimaprogrammet har i nogen grad fokus på at håndtere disse risici, men programmet bør også have blik for alternative tiltag, der kan sættes i værk, hvis de nuværende planer skrider.
- 3. Vejtransport: Der er brug for klarhed om fremtidens bilbeskatning.** Finanslovsaftalen for 2026 udskyder den tidligere aftalte stigning i elbilers registreringsafgift med foreløbigt et år. Beslutningen er isoleret set positiv for elbilsalget og klimaet. Klimarådet finder det positivt, at regeringen har nedsat en ekspertgruppe på området, men det er vigtigt med en hurtig og langsigtet afklaring.
- 4. Klimamålet i 2035: Der skal snart sættes et mål og en retning for 2035-målet.** Klimaprogrammet behandler ikke det kommende klimamål for 2035. Der er dog et lovkrav om – og behov for – at der snart bliver sat et mål for 2035. Klimarådet har tidligere analyseret konsekvenserne af mål på 80, 85 og 90 procent og fremhævet, at der er flere gode argumenter for et mål på mere end 80 procent. I regeringens klimafremskrivning opnås 80 pct. med allerede vedtaget politik. Klimarådet anbefaler, at 2035-målet sættes ambitiøst og højere end 80 pct.
- 5. Klimamålet i 2045 og 2050: Regeringen bør have mere blik for den langsigtede indsats frem mod 2045 og 2050.** Klimaprogrammet har kun et beskeden fokus på de langsigtede klimamål i 2045 og 2050. Der kunne med fordel være mere fokus på regeringens visioner for, hvordan vi skal nå de langsigtede klimamål. Samtidig bør regeringen arbejde for at skabe mere klarhed om målene, sådan at Klimalovens og regeringens ambitioner harmonerer. Dette er blandt andet vigtigt for fastlæggelsen af 2035-målet. Klimarådet anbefaler, at der udarbejdes en langsigtet klimastrategi, som tænkes sammen med den kommende 10-årige handlingsplan.
- 6. EU: Klimaprogrammet redegør for EU's klima- og energipolitik, men der er plads til forbedringer.** Klimaprogrammet kan være bedre til at belyse, hvordan kommende EU-regulering kan påvirke Danmarks drivhusgasudledninger. Selvom flere EU-initiativer stadig er under forhandling, bør regeringen fremlægge foreløbige effektivvurderinger, da initiativerne kan have stor betydning for den nødvendige nationale klimaindsats.
- 7. Folkelig opbakning og accept: Klimaprogrammet bør have større fokus på folkelig opbakning og accept.** I forhold til folkelig opbakning har klimaprogrammet et altovervejende fokus på økonomisk kompensation til naboer til vedvarende energi. Forskning og lokale erfaringer peger imidlertid på, at kompensation alene ikke skaber accept af politikken, og faktorer som fx transparens i kommunikation, gensidig dialog og medejerskab er også vigtige. Derudover bør der også være fokus på udfordringer på andre områder end vedvarende energi, fx omlægning af landbrugsjord, CCS og det forbrugsbaserede klimaaftryk. Klimarådet anbefaler, at regeringen laver en helhedsorienteret strategi for accept og opbakning.
- 8. Danmarks globale klimastrategi: Der er behov for mål og pejlemærker i den globale klimaindsats.** Den globale klimaindsats er en vigtig del af Danmarks samlede klimaindsats og den globale strategi viser, at Danmark er engageret på en række væsentlige globale indsatsområder. Klimarådet vurderer dog, at Danmarks globale klimastrategi og -indsats fortsat mangler en tydelig retning. Klimarådet anbefaler, at der sættes mål og pejlemærker for Danmarks globale klimaindsats.
- 9. Forbrug: Danmarks forbrugsbaserede klimaaftryk bør adresseres mere målrettet.** Den globale strategi i Klimaprogrammet har ikke fokus på Danmarks forbrugsudledninger, som er meget høje. Der findes mange mulige virkemidler, som kan påvirke det forbrugsbaserede klimaaftryk, og det vurderes af FN's Klimapanel og Nordisk Ministerråd, at en kombination af virkemidler kan give større effekt på forbrugsudledningerne. Desuden kan Danmark også i EU arbejde for ambitiøs regulering, der påvirker forbrugsområdet.

1 Implementering

Der er fremgang i implementeringen, men opgaven er langt fra løst

Regeringen viser en fremgang i den forvaltningsmæssige del af implementeringen

Hvis 2030-målet skal nås, skal meget vedtaget politik på få år omsættes til handling. Der er derfor et stort behov for fokus på implementeringen af klimapolitikken, hele vejen fra politiske aftaler til reelle reduktioner.

Ifølge regeringens egen opgørelse har det seneste år vist fremgang i den forvaltningsmæssige del af implementeringen. Det fremgår af klimaprogrammets kapitel 4. Tabel 1 herunder viser, at der ifølge klimaprogrammet siden sidste år er blevet implementeret aftaler, som forventes at give en reduktion på knap 3 mio. ton CO₂e i 2030. Udviklingen skyldes særligt, at regeringen nu anser CO₂-afgiften i industrien for at være "forvaltningsmæssigt implementeret". Med forvaltningsmæssigt implementeret forstås ifølge regeringen, at relevant lovgivning er vedtaget, en tilskudspulje er åbnet, eller en udbudskontrakt er indgået.

Tabellen viser også, at der stadig er en række politiske aftaler, der endnu ikke er implementeret forvaltningsmæssigt. Disse aftaler har en forventet reduktionseffekt på 4,1 mio. ton CO₂e i 2030 og udgøres primært af CCS og initiativer i landbruget, særligt trepartsaftalen.

Tabel 1 Status på den forvaltningsmæssige del af implementeringen af politiske aftaler

Mio. ton CO ₂ e i 2030	Forvaltningsmæssig implementeret	Mangler forvaltningsmæssig implementering
Klimaprogram 2025	10,6	4,1
Klimaprogram 2024	7,9 - 8	6,9 - 8,7
Klimaprogram 2023	7,2	7,2

Anm. 1: Reduktionseffekterne er angivet som de skøn for reduktionen i 2030, der blev lavet ved aftalens indgåelse.

Kilde: Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, *Klimaprogram 2025*, 2025; Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, *Klimaprogram 2024*, 2024; Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, *Klimaprogram 2023*, 2023.

Opgaven med implementering er langt fra slut

I klimaprogrammet anser regeringen flere og flere politiske aftaler for at være "forvaltningsmæssigt implementeret". Aftalerne afhænger derefter af den "samfundsmæssige gennemførelse", der ifølge klimaprogrammet, typisk drives af andre samfundsaktører end staten.

I Klimarådets optik handler implementering om hele processen fra politisk aftale til faktiske reduktioner. Selvom en aftale anses for at være forvaltningsmæssigt implementeret, kan der stadig være et stort behov for, at staten og myndighederne spiller en aktiv rolle. Det kan fx være i forhold til monitorering og tilpasning af politik, hvis noget ikke går som forventet, eller at sikre tilstrækkelige ressourcer hos de administrative myndigheder til at understøtte realiseringen af målene. Et konkret eksempel er udmøntningen af tilskudspuljer, som løbende har krævet politisk tilpasning. Og fremadrettet skal både CO₂-afgiften for industri og trepartsaftalen genbesøges og justeres, hvis implementeringen ikke går efter planen. Opgaven med implementering er altså langt fra slut, når den er "forvaltningsmæssigt implementeret", og regeringen bør følge aftaler helt i mål, indtil der er sket reelle reduktioner.

Vejen hen mod faktiske reduktioner er risikofyldt

Det er særligt den ”samfundsmæssige gennemførelse”, som kan være risikofyldt. Der er således stadig en risikofyldt vej mod de faktiske reduktioner og opfyldelsen af 70-procentsmålet. Det følgende afsnit ser nærmere på klimaprogrammets håndtering af risici.

2 Risiko

Klimaprogrammet har fokus på risici, men bør også have blik for alternative tiltag

Reduktionerne frem mod 2030 er forbundet med risici

I klimaprogrammet forventer regeringen, at 70-procentsmålet i 2030 overopfyldes med 1,5 mio. ton. Det forudsætter, at der sker store reduktioner frem mod 2030. Således skal udledningerne reduceres fra cirka 39 mio. ton i 2023, som er det seneste historiske år i fremskrivningen, til cirka 22 mio. ton i 2030. Som Klimarådet tidligere har påpeget, er de forventede reduktioner på flere områder forbundet med høj risiko. Det drejer sig blandt andet om CO₂-fangst og -lagring (CCS) og effekterne af den grønne trepartsaftale.

CCS-projekter kan blive forsinkede og bidrage mindre end forventet

CCS forventes at levere et bidrag på hele 2,9 mio. ton til reduktionsmålet i 2030. I *Statusrapport 2025* vurderede Klimarådet reduktionerne til at være forbundet med høj risiko.

Risikoen for færre reduktioner i 2030 skyldes for det første en betydelig risiko for forsinkelser af projekterne. Projekterne forudsætter etablering af en hel ny værdikæde i Danmark. CO₂'en skal både indfanges, transporteres og lagres. Forsinkelser kan opstå i forskellige led, og forsinkelser i ét led er tilstrækkeligt til, at reduktionerne ikke realiseres på det forventede tidspunkt. Det er i den forbindelse positivt, at der i oktober 2025 er vedtaget en politisk aftale, som gør myndighedsbehandlingen af CCS-projekter nemmere¹. Det kan potentielt sænke risikoen for forsinkelser, men ikke fjerne den helt. Der vil stadig være stor risiko for forsinkelser – både i myndighedsbehandlingen, men også i de led og processer, som ikke afhænger af myndigheder, fx i forbindelsen med transport af CO₂ og ved etablering af lagringsfaciliteter og fangstanlæg.

For det andet er der risiko for, at det igangværende CCS-udbud med en forventet effekt på 2,3 mio. ton i 2030 resulterer i aftaler om mindre fangst end forventet. Det kan fx ske, hvis aktører byder ind med et højere tilskudsbehov end forventet. Dels kan der blive budt ind med strategisk høje bud som følge af manglende konkurrence, og dels kan byderne kræve højere kompensation for, at projekterne netop er risikofyldte. Dermed vil den givne puljestørrelse give færre reduktioner end forventet. På den anden side kan muligheden for salg af biogene kreditter på et frivilligt marked trække i den anden retning. Det var fx tilfældet, da Ørsted vandt CCUS-udbuddet i 2023 og i denne forbindelse solgte 2,8 mio. ton biogene kreditter til Microsoft.² Dette betød, at Ørsted isoleret set kunne byde ind med et lavere tilskudsbehov end uden kreditterne. Denne effekt vurderes dog ikke at være i samme størrelsesorden som de øvrige effekter. Dette har Klimarådet også fremhævet i [Kommentering af klimastatus og -fremskrivning 2025](#).

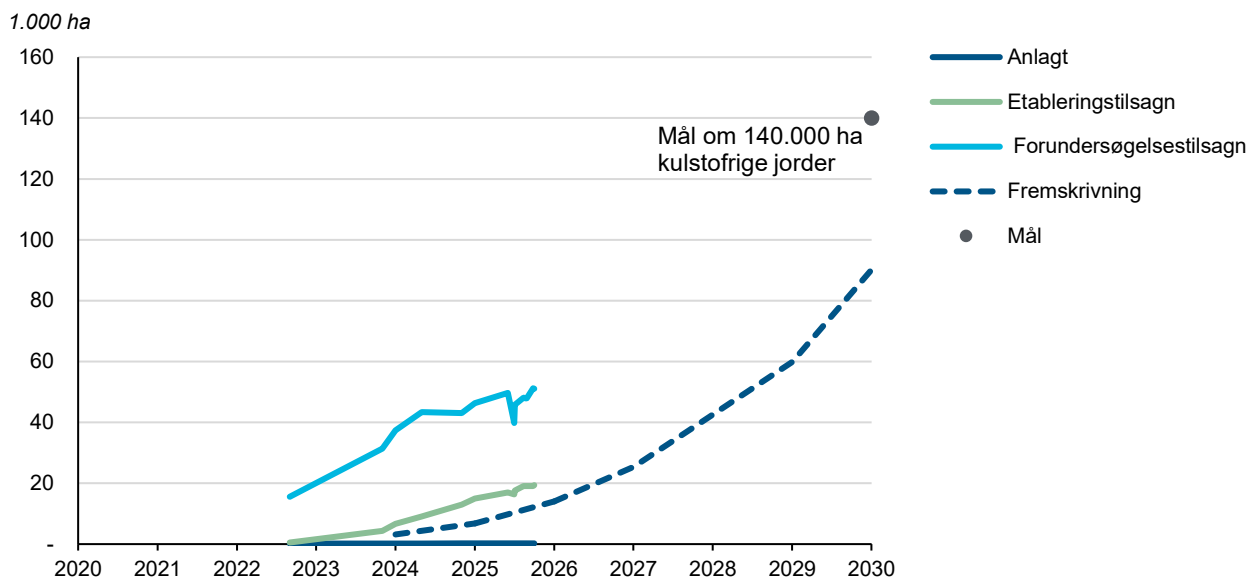
Effekterne af trepartsaftalen er usikre

Ifølge trepartsaftalen skal der leveres reduktioner på mindst 2,2 mio. ton¹ i 2030.³ I *Statusrapport 2025* konkluderede Klimarådet, at størstedelen af de forventede reduktioner er forbundet med høj risiko for ikke at blive realiseret. Det gælder både udtagning af kulstofrige jorder, skovrejsning, ændret gødningshåndtering, fodertilsætningsstoffer, samt pyrolyse.

¹ Klimarådet havde oprindeligt skrevet 1,8 mio. ton i den udgave af kommenteringen, som blev offentliggjort d. 31/10/25. Dette er nu rettet til 2,2 mio. ton.

Som et eksempel på usikkerheden viser figur 2 udviklingen i udtagning af kulstofrige lavbundsjorder. Der er pr. 1. oktober 2025 kun udtaget og vådlagt 242 hektar kulstofrige lavbundsjorder. Dermed er der langt til aftalens mål om at have udtaget 140.000 hektar i 2030 og også langt til fremskrivningens forventning på godt 90.000 hektar i 2030. Figuren er en del af [Klimarådets nye indikatordatabase](#), som har fokus på at belyse udviklingen i implementeringen af klimapolitikken frem mod 2030.

I tillæg til de anlagte lavbundsprojekter er der givet tilsagn til forundersøgelse på cirka 50.000 hektar og tilsagn til vådlægning på cirka 20.000 hektar. Det fremgår også af figur 2. Det er dog langt fra alle projekter med tilsagn, der ender med at blive realiseret. Desuden går der erfaringsmæssigt lang tid, fra et forundersøgelsestilsagn gives, til jorderne er vådlagt.⁴ Det er derfor usikkert, om man i 2030 kan nå fremskrivningens forventning på godt 90.000 hektar, og højst usikkert om man kan nå målet på 140.000 hektar.

Figur 2 Udviklingen i udtagningen af kulstofrige lavbundsjorder

Anm.: Den stiplede linje angiver den forventede akkumulerede udtagning af lavbundsjorder inklusive randarealer fra 2024 og frem ifølge *Klimastatus og -fremskrivning 2025*.

Kilde: Klimarådet på baggrund af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø og *Klimastatus og -fremskrivning 2025*.

Klimaprogrammet har fokus på risici, men bør også have blik for alternative tiltag

Regeringen har i klimaprogrammet stor fokus på risici. Under hver sektorkøreplan i kapitel 9 identificeres væsentlige risici, og det er beskrevet, hvordan regeringen vil håndtere risiciene. Det er positivt. Klimarådet ser dog to muligheder for at forbedre risikohåndteringen.

For det første nævner klimaprogrammet eksempler, som ikke i sig selv kan anses som risikohåndtering. Det gælder fx inden for CCS. Her er der en risiko for, at de afsatte støttepuljer leverer færre reduktioner end forventet. Samtidig henvises til, at midlerne i puljerne kan bruges til at imødegå risiciene. En risiko forbundet med effekten af én mængde afsatte midler kan imidlertid ikke håndteres med de samme midler. Det kræver flere midler eller andre supplerende tiltag.

For det andet bør regeringen også have blik for, hvilke alternative tiltag, der kan sættes i værk, hvis de nuværende planer skrider. Sidste års klimaprogram indeholdt analyser af alternative virkemidler, der kunne sættes i værk og få effekt i 2030.⁵ Det drejede sig fx om en højere drivhusgasafgift for industri med videre. Den slags analyser er fraværende i dette års klimaprogram. Klimarådet anbefalede i sin [Statusrapport 2025](#), at regeringen bør udarbejde analyser af virkemidler, der kan benyttes i forlængelse af hvert genbesøg, såfremt der viser sig behov for yderligere reduktioner.

3 Vejtransport

Der er brug for klarhed om fremtidens bilbeskatning

Udledningerne fra vejtransporten står til at falde markant. Fra i dag og frem mod 2030 forventes vejtransporten at levere det største enkeltstående bidrag til opfyldelse af 70-procentsmålet. Det skyldes altovervejende et fald i antallet af benzin- og dieslbiler i bilparken som følge af elbilernes stigende andel af nysalget og en forventning om, at stigningen fortsætter frem mod 2030.

Udskudt stigning af registreringsafgiften for elbiler kan fremme omstilling

En lavere registreringsafgift har været en stor drivkraft bag elbilernes stigende popularitet. Med aftalen *Grøn omstilling af vejtransporten* fra 2020 blev det besluttet, at registreringsafgiften for elbiler skal stige gradvist fra næste år frem mod 2035.⁶ Med finanslovsaftalen for 2026 udskydes den aftalte afgiftsstigning med foreløbigt et år.⁷ Udskydelsen vil isoleret set bidrage til en hurtigere omstilling af bilparken til gavn for klimaet.

Regeringen bør skabe klarhed om fremtidens bilbeskatning

Både forbrugere og bilforhandlere har gavn af at kunne planlægge med de fremtidige afgifter på elbiler. Derfor er det ikke hensigtsmæssigt, hvis indfasningen af registreringsafgiften på elbiler årligt er genstand for forhandling i forbindelse med finansloven. Regeringen bør derfor få skabt klarhed om fremtidens bilbeskatning hurtigst muligt.

Klimarådet finder det positivt, at regeringen nu har nedsat en hurtigtarbejdende ekspertgruppe. Ekspertgruppen skal komme med anbefalinger til, hvordan bilbeskatningen kan indrettes fremadrettet. Eventuelle ændringer i afgiftssystemet bør vedtages hurtigst muligt og skal ske under hensyntagen til, at afgiftssystemet fremadrettet understøtter en effektiv og samfundsøkonomisk hensigtsmæssig elektrificering af bilparken.

4 Klimamålet i 2035

Der skal snart sættes et mål og en retning for 2035-målet

Klimaprogrammet behandler ikke det kommende 2035-mål

Inden udgangen af året skal der fastsættes et dansk klimamål for 2035. Det er bestemt i klimaloven. Klimaprogrammet behandler ikke det kommende klimamål, men der står i forordet, at regeringen i løbet af efteråret 2025 vil komme med sit bud på et klimamål for 2035.

Ved fastsættelsen af målet bør regeringen samtidig skitsere, hvordan den har tænkt sig at opfylde målet. Både borgere, virksomheder og myndigheder har brug for at kende klimapolitikens ambitionsniveau og retning i god tid. Klimarådet har i [Statusrapport 2025](#) anbefalet, at regeringen i den kommende klimahandlingsplan for tiden frem mod 2035, skitserer konkret, hvordan den ser for sig, at 2035-målet skal nås. Det kan blandt andet være ved at vise eksempler på, hvordan regeringen ser målopfyldelsen ske, og ved at opstille pejlemærker for udvalgte sektorer.

Målets størrelse og måden målet opfyldes på, bør tage højde for, hvordan de langsigtede klimamål i 2045 og 2050 skal opnås. Som det også bemærkes i afsnit 5, er det vigtigt at være opmærksom på, at vi allerede i dag og frem mod 2035 lægger sporerne til den langsigtede omstilling. Det var også et af hovedbudskaberne i Klimarådets analyse [Danmarks klimamål i 2050](#).

2035-målet bør være ambitiøst

I analysen [Danmarks klimamål i 2035](#) har Klimarådet undersøgt, hvordan Danmark kan nå et klimamål på enten 80, 85 eller 90 pct. i 2035. Et mål på 85 eller 90 pct. vil ifølge analysen indebære samfundsøkonomiske omkostninger i en størrelsesorden på hhv. 0,1 og 0,2 pct. af BNP årligt.

Rådet konkluderer, at der er flere argumenter for, at målet bør være højere end 80 pct. For det første tilsiger klimakrisens alvor, at alle lande gør en stor indsats for at reducere udledningerne. Derudover kan det være fornuftigt at øge reduktionshastigheden frem mod 2035, fordi de sidste reduktioner mod målet om klimaneutralitet kan vise sig at blive de sværeste, både teknisk og socialt, og fordi implementering tager tid. For det tredje vil et højere mål være i god tråd med klimalovens ambition om, at Danmark skal være et foregangsland.

Efter analysens udgivelse har regeringens egen klimafremskrivning fra april 2025 vist, at et mål på kun 80 pct. vil kunne opnås med allerede vedtaget politik.

Klimaprogrammet præsenterer foreløbige analyser af reduktionsomkostninger i 2035

Selvom klimaprogrammet ikke giver nogen indikation af ambitionsniveau for 2035-målet, indeholder programmet nogle foreløbige analyser af reduktionsomkostninger i 2035. Konkret beregnes privatøkonomiske marginale reduktionsomkostningskurver i landbrugs- og industrisektoren for nye tiltag i klimaprogrammets kapitel 7. Dog medregnes omstillingsmuligheder i cementproduktion, raffinaderier og CCS ikke. Kurverne viser potentialet for reduktioner i de to sektorer ved forskellige omkostningsniveauer, idet der både ses på tekniske og strukturelle reduktionsmuligheder. Tidligere klimaprogrammer har primært haft fokus på tekniske reduktionsmuligheder, og det er positivt, at analysen nu udvides til også at se på strukturændringer.

I klimaprogrammet understreges, at de privatøkonomiske omkostningskurver for landbrug og industri kun er et første skridt på vejen. Der arbejdes videre på at udvide analysen til flere sektorer og på at kunne beregne samfundsøkonomiske reduktionsomkostninger. Det bakker Klimarådet op om, da de samfundsøkonomiske omkostninger på tværs af alle sektorer bør være retningsgivende for de politiske beslutninger. På nuværende tidspunkt bidrager analysen derfor primært til at belyse, i hvilket omfang der findes realistiske reduktionspotentialer i de analyserede sektorer, men uden at belyse, hvorvidt reduktionerne er omkostningseffektive i samfundsøkonomisk forstand.

5 Klimamålet i 2045 og 2050

Regeringen bør have mere blik for den langsigtede indsats frem mod 2045 og 2050

Klimaprogrammet har kun et beskedent fokus på de langsigtede klimamål i 2045 og 2050. I programmet refereres der i kapitel 5 til *Klimastatus- og fremskrivning 2025*, som viser, at udledningerne i 2045 og 2050 skønnes at nå en reduktion på henholdsvis 86 pct. og 88 pct. i forhold til niveauet i 1990⁸.

Der er stadig lang vej til regeringens ambition om 110 pct. reduktion i 2050

Det er positivt, at der nu foreligger en fremskrivning helt frem til 2050. På trods af usikkerheder giver det et tydeligt blik for, at klimaindsatsen ikke stopper i 2030 eller 2035, og at der er meget langt til regeringens ambition om 100 pct. reduktion i 2045 og 110 pct. reduktion i 2050. Klimaprogrammet kunne med fordel have mere fokus på regeringens visioner for, hvordan vi skal nå i retning af de langsigtede klimamål.

Regeringen bør skabe klarhed om de langsigtede mål

Ifølge klimaloven skal Danmark være klimaneutral senest i 2050. Som nævnt ovenfor har regeringen dog en ambition om klimaneutralitet i 2045 og 110 pct. reduktion i 2050. For at skabe klarhed om de langsigtede målsætninger, bør regeringen arbejde for, at klimalovens og regeringens klimamål harmoniseres. Hvis målene indskrives i loven, vil det skabe klarer rammer for alle aktører på klimaområdet.

Samtidig er klarhed om 2045- og 2050-målet vigtigt for fastlæggelsen af et 2035-mål. Da der kun er 10 år mellem 2035 og 2045, og fordi implementering af klimapolitikken tager tid, bør ambitionsniveauet i 2035 afstemmes med målet for 2045 og 2050.

Klimarådet anbefaler, at der udarbejdes en langsigtet klimastrategi

Som Klimarådet tidligere har anbefalet, bør regeringen udarbejde en langsigtet klimastrategi. Regeringen skriver i klimaprogrammet, blandt andet som svar på Klimarådets anbefaling, at den i forbindelse med fastsættelse af 2035-målet vil offentliggøre en klimahandlingsplan med et 10-årigt perspektiv. En sådan handlingsplan bør suppleres af en langsigtet klimastrategi, som rækker længere end 10 år ud i fremtiden.

Ifølge Klimarådet, skal den langsigtede strategi på den ene side tage højde for, at meget endnu er usikkert så langt fremme i tid. På den anden side er der også en række klimatiltag, som kræver handling allerede nu, hvis de skal have tilstrækkelig effekt i 2045 og 2050, fx skovrejsning og ændret arealanvendelse. Det kræver langsigtet og strategisk planlægning allerede i dag, og det muliggør samtidig, at omstillingen kan ske gradvist og så forudsigeligt som muligt. Strategien kan også være med til at sikre den langsigtede planlægning af områder, der understøtter reduktionsindsatsen, fx inden for infrastruktur, forskning og innovation, uddannelse og sikring af kvalificeret arbejdskraft. Aktuelt har regeringen netop udgivet et udspil med strategiske prioriterer for forskning og innovation for 2026-2029.⁹ En langsigtet strategi kan bidrage til at sætte retning for de strategiske prioriteter, så prioriteterne kan kobles tættere på fremtidens forventede behov for ny teknologi og andre løsninger.

En langsigtet strategi kan også hjælpe med at tænke den 10-årige handlingsplan sammen med hensynene i den langsigtede omstilling. Et konkret eksempel er, om de planlagte afgiftsniveauer i de forskellige sektorer giver tilstrækkelig tilskyndelse til den nødvendige omstilling frem mod 2050. Et andet eksempel er at tænke de forventede langsigtede rammer fra EU ind, som uddybet nedenfor.

6 EU

Klimaprogrammet redegør for EU's klima- og energipolitik, men der er plads til forbedringer

Klimaprogrammet indeholder en redegørelse for EU's klima- og energipolitik

Klimaprogrammet redegør i kapitel 6 for EU's klima- og energipolitik. Redegørelsen omfatter både den nuværende regulering, som understøtter EU-klimamål i 2030, samt en række større emner, der aktuelt er under forhandling, særligt vedtagelsen af EU's klimamål for 2040. EU-regulering spiller en vigtig rolle for indfrielsen af Danmarks klimamål, og omstillingen i EU er samtidig en vigtig komponent i Danmarks globale klimainsats. Det er derfor positivt, at der er fokus på EU-politikken i klimaprogrammet. Det er også positivt, at regeringen fortæller om sin rolle og position i forskellige forhandlinger, fordi det styrker muligheden for en offentlig debat om EU-politikken.

Betydningen af kommende EU-politik kan belyses bedre

Klimaprogrammet kan dog være bedre til at belyse, hvad kommende EU-regulering konkret kan få af betydning for drivhusgasudledningerne i Danmark. Selvom flere EU-initiativer stadig er under forhandling, bør regeringen som en del af Klimaprogrammet fremlægge foreløbige vurderinger og mulige udfaldsrum af lovforslagenes indvirkning på udledninger i Danmark, da de potentielt kan have en stor betydning for den nødvendige nationale reduktionsindsats frem mod kommende danske klimamål. Dette er særligt relevant næste år, hvor der efter planen er vedtaget et fælles EU-klimamål for 2040, og hvor reviewprocessen af EU's kvotesystem, herunder muligheden for at inkludere negative emissioner, er nået længere. Det kan også være relevant i forhold til effekter af EU-regulering, der ikke har klima som sit hovedformål, fx relevante reguleringsudspil inden for industri- og landbrugspolitikken.

7 Folkelig opbakning og accept

Klimaprogrammet bør have større fokus på folkelig opbakning og accept

Opbakning og accept i befolkningen er vigtige for klimaomstillingen

Klimaomstillingen involverer forandringer af samfund, økonomi og landskab, som kan mærkes af mennesker. Når befolkningen møder klimapolitikken på naboens mark, i supermarkedet eller i nyhederne, responderer de på den på forskellige måder. De kan have passive reaktioner som ligegyldighed eller stiltiende accept, eller de kan aktivt bakke op, engagere sig eller gøre modstand. For at nå Danmarks klimamål bedst muligt er det nødvendigt, at befolkningen i udbredt grad responderer "positivt" med fx accept af de forandringer, de oplever, eller med opbakning til nye klimapolitiske tiltag. Ellers risikerer man blandt andet, at det klimapolitiske mulighedsrum begrænses, og at implementeringen af klimapolitikken bliver vanskeliggjort eller forsinket.

I Danmark er der overordnet en høj grad af folkelig opbakning til politisk handling på klimaområdet.¹⁰ Det udgør et godt fundament for klimapolitikken. Men overordnet opbakning til en ambitiøs klimapolitik omsætter sig ikke automatisk til lokal eller individuel adfærd eller accept af konkrete tiltag. Det er nødvendigt med en politisk forståelse for, hvad der skaber henholdsvis opbakning, accept og modstand på tværs af klimapolitiske områder. Og der er behov for helhedsorienteret klimapolitik, der vedligeholder og styrker opbakningen og skaber konkrete muligheder for handling og engagement for befolkningen.

Klimaprogrammet fokuserer på økonomisk kompensation og vedvarende energi

Klimaprogrammet fokuserer kun på en delmængde af den folkelige opbakning og accept. Klimarådet har to konkrete bemærkninger.

For det første er klimaprogrammets indhold på dette punkt målrettet lokal accept af vedvarende energi og har et altovervejende fokus på økonomiske kompensationsordninger. Forskning og lokale erfaringer peger imidlertid på, at økonomisk kompensation ikke altid løser udfordringer med lokal accept, og at det endda kan forstærke modstand, hvis kompensationsordninger opleves som utilstrækkelige eller uretfærdige.¹¹ Der er mange forskellige årsager til lokal modstand, blandt andet bekymringer for visuelle gener, støj, konsekvenser for miljø og ejendomspriser, samt oplevelser af unfair ejerskabsforhold og ulige fordeling af byrder og gevinster.¹² Menneskers følelsesmæssige og identitetsmæssige tilknytning til et sted samt de stedsspecifikke værdier, de forbinder med deres lokalområde er vigtige faktorer i modstanden.¹³ Politiske tiltag målrettet lokal accept må tage disse forhold med i betragtning, fx via fokus på transparens i kommunikationen, gensidig dialog og medejerskab.

For det andet indeholder klimaprogrammet ikke initiativer målrettet opbakning og accept på andre politikområder end vedvarende energi på land. Modstand og fravær af opbakning risikerer imidlertid også at medføre forsinkelser eller indsnævre det politiske handlerum på andre områder. Det ses også for andre former for teknologiudbygning (underjordiske CO₂-lagre, elnet, produktion af grønne brændstoffer med videre), i forbindelse med omlægning af landbrugsjord til skov og natur, og i forbindelse med indsatser for at mindske klimaaftrykket fra forbrug. Modstand og polarisering kan også opstå, hvis folk oplever, at klimaindsatsen er for langsom eller uambitiøs.

Klimaprogrammets behandling af opbakning og accept er opsummeret i boks 1.

Boks 1: Lokal accept i regeringens klimaprogram

Regeringen vurderer i klimaprogrammets kapitel 9, at manglende lokal opbakning er en væsentlig barriere for udbygningen af vedvarende energi på land. Regeringen har i sit forslag til finansloven for 2026 foreslået at prioritere 850 mio. kr. i 2026-2029 til fremme af vedvarende energi på land med videre, som bygger ovenpå tidligere politiske aftaler på området. Forslaget indeholder initiativer, der skruer op for økonomiske kompensationsordninger. Derudover nævnes det, at den statslige vejledning via det såkaldte VE-rejsehold om forskønnende tiltag og borgerinddragelse skal opprioriteres.

Klimarådet anbefaler, at regeringen laver en strategi for accept og opbakning

Klimarådet anbefalede i [Statusrapport 2024](#), at regeringen formulerer en samlet strategi for at sikre danskernes accept af og opbakning til arbejdet med at løse klimaudfordringen og de forskellige politiske tiltag, man vil gennemføre. Strategien kan fx indgå i det årlige klimaprogram. En samlet strategi bør ikke kun omfatte økonomiske tiltag som kompensation eller medejerskab, men også tiltag med fokus på information, kommunikation, inddragelse, gennemsigtighed og lederskab.

8 Danmarks globale klimastrategi

Der er behov for mål og pejlemærker i den globale klimaindsats

Klimaprogrammet skal ifølge klimaloven indeholde en global strategi, der redegør for Danmarks globale klimaindsats. Den globale klimastrategi og -indsats fokuserer på, hvordan danske forbrugere, virksomheder, investorer og myndigheder påvirker drivhusgasudledningerne uden for Danmarks grænser. Strategien udgøres af kapitel 11 i klimaprogrammet.

Danmark har en stor global klimapåvirkning

Den globale klimaindsats bør være et vigtigt element i Danmarks samlede klimapolitik. Det skyldes blandt andet, at Danmark har en stor global klimapåvirkning i forhold til landets størrelse og samtidig har mulighed for at påvirke de globale udledninger. Effekten af globale indsatser er dog ofte vanskelig at opgøre præcist.

Den globale strategi viser, at Danmark er engageret på en række væsentlige globale indsatsområder, hvor Danmark medvirker til at styrke det globale ambitionsniveau og til at støtte andre lande i arbejdet med at reducere udledninger og tilpasse sig klimaforandringer. Fx fremhæver strategien, at Danmark deltager i myndighedssamarbejder med de fleste af verdens største udledere samt udvikler og eksporterer grønne løsninger. Derudover yder Danmark en betydelig klimadiplomatisk indsats. Et eksempel på det er, at danske myndigheder og det danske erhvervsliv gennem en længere årrække har arbejdet aktivt for ambitiøse klimamål og -regulering af international skibsfart i FN's søfartsorganisation (IMO). Danmark har spillet en konstruktiv og drivende rolle i forhandlingerne, men desværre er oktobers forhandlinger om en CO₂-afgift på international skibsfart blevet udskudt som følge af modstand fra USA og en række oliestater.¹⁴

Omvendt forholder den globale strategi sig i mindre grad til andre vigtige områder, hvor Danmark bidrager til øgede udledninger uden for landets grænser. Det gælder fx Danmarks forbrugsbaserede klimaaftryk, forbrug af importeret biomasse samt international luftfart.

Danmarks globale klimastrategi og -indsats mangler retning

Klimarådet vurderer, at Danmarks globale klimastrategi og -indsats mangler en tydelig retning. Der formuleres fx ikke klare målsætninger for Danmarks globale klimaindsats, hvilket gør det vanskeligt at vurdere, hvad strategien præcist skal opnå, samt hvilke parametre den skal måles og vurderes på.

Klimarådet anbefalede derfor i analysen [Danmarks globale klimaindsats](#), at der sættes mål og pejlemærker for Danmarks globale klimaindsats, og at der skabes en klar sammenhæng mellem den globale strategi og den globale afrapportering. Det vil gøre det lettere at vurdere, om Danmark målretter og prioriterer de globale klimaindsatser bedst muligt for at opnå den størst mulige klimaeffekt, og om der er tilstrækkelige fremskridt mod de fastsatte mål og pejlemærker.

Derudover anbefalede rådet, at den globale klimastrategi og -indsats udvides, så der blandt andet rettes større opmærksomhed mod Danmarks forbrugsaftryk.¹⁵ En udvidelse af strategiens indsatsområder vil bidrage til en mere helhedsorienteret tilgang, hvor både Danmarks positive og negative globale påvirkninger adresseres.

Den forestående revision af klimaloven kan anvendes til at etablere en mere sammenhængende og styrket ramme for Danmarks globale klimaindsats.

9 Det forbrugsbaserede klimaaftryk

[Danmarks forbrugsbaserede klimaaftryk bør adresseres mere målrettet](#)

Den globale strategi har ikke fokus på Danmarks forbrugsudledninger

Danmarks forbrug medfører et højt globalt klimaaftryk. I 2023 var Danmarks samlede forbrugsbaserede klimaaftryk 60 mio. ton CO₂e. Det er 54 pct. højere end Danmarks samlede territoriale drivhusgasudledninger. Det fremgår af Energistyrelsens globale afrapportering.¹⁶

På trods af det store klimaaftryk fremlægger den globale strategi ingen tiltag, der eksplicit har til hensigt at reducere de forbrugsbaserede udledninger. Det står i kontrast til regeringsgrundlaget fra 2022, hvor det fremgår, at regeringen vil nedbringe klimaaftrykket fra de offentlige indkøb og samtidig undersøge konsekvenserne af at opsætte et mål for klimaaftrykket for det danske forbrug.¹⁷

Klimarådet har tidligere anbefalet, at Danmarks forbrugsbaserede klimaaftryk adresseres mere målrettet som en vigtig del af Danmarks samlede klimaindsats, herunder at der opsættes pejlemærker for at nedbringe klimaaftrykket for forbrug og offentlige indkøb.¹⁸

En række virkemidler kan bidrage til at sænke det forbrugsbaserede klimaaftryk

Der findes mange mulige virkemidler, som kan påvirke det forbrugsbaserede klimaaftryk. Nogle forbrugsrettede virkemidler kan udarbejdes nationalt, andre på EU-niveau, og nogle på begge niveauer.

Forbrugsrettede virkemidler kan blandt andet omfatte:

- **Økonomiske virkemidler**, fx forbrugsafgifter, differentieret moms, klimatold (CBAM), tilskud til mere klimavenlige produkter og skattefradrag for reparationer.
- **Regulatoriske virkemidler**, fx standarder og krav for produkters udledninger, regler for offentlige indkøb eller regulering, der forlænger produkters levetid.
- **Informative virkemidler**, fx klimamærkning, vejledninger, råd og oplysning til forbrugere, nudging, certificeringsordninger eller informationskampagner.

Ikke alle disse virkemidler er lige enkle eller målrettede at udarbejde, og dertil kan et enkelt virkemiddel sjældent stå alene, blandt andet fordi der kan være uønskede sideeffekter. Flere rapporter konkluderer, at kombinationer af forskellige virkemidler kan give større effekt på forbrugsudledningerne, se boks 2.

Boks 2: Kombinationer af virkemidler kan give større effekt på forbrugsudledningerne

Kombinationer af virkemidler er generelt mere hensigtsmæssige end enkeltstående tiltag i omstillingen mod et mere klimavenligt forbrug. Det konkluderer blandt andet FN's klimapanel og Nordisk Ministerråd.¹⁹ *Policy mixes* kan bidrage til:

- **Effektivitet.** Policy mixes kan være effektive, når der er flere markedsfejl på spil samtidig. For eksempel kan produktionen og forbrug af fødevarer både have konsekvenser for klimaet og for biodiversiteten. I sådanne tilfælde kan forskellige virkemidler supplere hinanden og adressere de enkelte problemstillinger. Et eksempel er, at der indføres en afgift på fødevarer med et højt klimaaftryk (et økonomisk virkemiddel), samtidig med at der etableres certificeringsordninger, der skal forhindre skovrydning som følge af fødevarerproduktionen (et informativt virkemiddel).
- **Fair omstilling og accept.** Nogle forbrugsrettede virkemidler kan ramme socialt skævt, hvilket kan undergrave oplevelsen af en fair omstilling eller accept af klimapolitikken i befolkningen. Som en del af *policy mixes* kan man implementere parallelle tiltag, der kompenserer for uønskede effekter. Det kan være målrettet støtte af berørte grupper, overgangsordninger eller andet.
- **Normaliseringen af klimavenlig forbrugsadfærd.** *Policy mixes* kan understøtte sociale processer, hvor klimavenlige valg bliver de almindelige og socialt forventelige på tværs af aktører og kontekster.²⁰ Når flere forskellige virkemidler, som fx regulering af offentlige indkøb, mærkningsordninger eller prissætning, alle trækker i samme retning, kan det bidrage til systemisk forandring og normalisering.

Danmark kan bidrage til ambitiøs regulering af forbrugsaftrykket på EU-niveau

Danmarks klimaaftryk fra forbrug kan reduceres gennem nationale tiltag, men også gennem regulering og initiativer på EU-niveau. Hvor Danmark indtil videre har været tilbageholdende med nationale initiativer på forbrugsområdet, er der i øjeblikket flere initiativer under udvikling og implementering i EU, som kan påvirke både EU's og Danmarks forbrugsbaserede udledninger og ressourceforbrug. Blandt mulige relevante initiativer kan fremhæves:

- **Ecodesign.** Ecodesign-forordningen stiller krav til design af produkter for at mindske produkternes miljø- og klimapåvirkning gennem hele deres livscyklus. Den første Ecodesign-forordning fra 2009 omfatter en række energiforbrugende produkter, herunder husholdningsapparater og elektronik. EU-Kommissionen har fremsat et arbejdsprogram for udarbejdelse af Ecodesign-standarder for en lang række produkter frem til 2030, herunder tekstiler, møbler og stål.²¹
- **Circular Economy Act.** EU-Kommissionen arbejder i øjeblikket på en ny regulering, der skal fremme cirkulær produktion, skabe cirkulære forretningsmodeller, øge genbrug og genanvendelse samt reducere affald og spild. Formålet er blandt andet at reducere afhængigheden af andre lande og styrke genanvendelsen af kritiske råvarer i EU. Men lovgivning har også potentiale til at sænke EU's forbrugsaftryk.²²
- **Grønne offentlige indkøb.** EU-Kommissionen vil styrke efterspørgslen på markedsførende grønne teknologier. Fx ved at udvikle mærkningsordninger for CO₂-intensiteten af stål og cement, og ved at lave retningslinjer for vægtning af andre kriterier end pris i offentlige udbud.²³
- **Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM).** CBAM er tænkt som en CO₂-told, der skal sikre, at importører af udvalgte varer betaler en CO₂-pris svarende til EU ETS. CBAM dækker pt. stål, cement, gødning, aluminium, elektricitet og brint og betalingspligten træder i kraft 1 januar 2026. EU-Kommissionen har en ambition om, at CBAM fremadrettet udvides til at dække flere produkter og sektorer.²⁴

De ovenstående initiativer skal forventeligt forhandles, udvikles og implementeres i de kommende år. Det giver Danmark en mulighed for aktivt at påvirke udformningen af EU's regulering på de angivne områder. Danmark kan med fordel arbejde for høje klimaambitioner, omkostningseffektivitet og – hvor relevant – hensigtsmæssig integration med

eksisterende politikker i disse initiativer. Dette kan både styrke den samlede forbrugs- og klimaindsats i EU og samtidig reducere behovet for at indføre særskilte nationale tiltag i Danmark, fordi fælles EU-krav og regulering kan sikre ens rammer på tværs af medlemslandene.

Derudover er det centralt, at der fra EU-niveauet sikres en effektiv implementering og håndhævelse af eksisterende EU-klimamål og -politikker på tværs af alle EU-medlemslande. Dette er væsentligt for Danmarks forbrugsaftryk, da en betydelig del af Danmarks udenlandske forbrugsaftryk – lidt over en tredjedel – stammer fra andre EU-lande.²⁵

Referencer

- ¹ Regeringen m.fl., *Tiltag til fremme af smidigere myndighedsbehandling af CO₂-fangst-, -rørtransport-, og -lagringsprojekter under land*, 2025
- ² Ørsted, *Ørsted tildelt kontrakt på fangst og lagring af 430.000 ton biogen CO₂*, 2023, (<https://orsted.dk/presse/nyheder/2023/05/20230515676012>)
- ³ Regeringen m.fl., *Aftale om implementering af et grønt Danmark*, 2024.
- ⁴ Landbrugsstyrelsen, *Hvad sker der i indsatsen for at tage kulstofrige lavbundsjorder ud af landbrugsdrift?*, 2025 (<https://lbst.dk/groen-omstilling/hvad-kan-du-goere-som-landbruger/udtagning-af-lavbundsjorder/hvad-sker-der-i-indsatsen>)
- ⁵ Regeringen, *Klimaprogram 2024*, 2024.
- ⁶ Regeringen, *Grøn omstilling af vejtransporten*, 2020
- ⁷ Regeringen m.fl., *Aftale om finansloven for 2026, 2025*
- ⁸ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, *Klimastatus- og Fremskrivning 2025*, 2025
- ⁹ Regeringen, *Strategiske prioriteter for forskning og innovation 2026-2029*, 2025
- ¹⁰ Se fx. Andre, P. m.fl., *Globally representative evidence on the actual and perceived support for climate action*, 2024, *Nature Climate Change* 14, 253-259.; og ClimAct, *DataBrief: Danskernes Klimaholdninger*, 2024, (<https://marycenter.ku.dk/ny-viden/climact/ClimActDataBrief.DanskernesKlimaholdninger.Sep24.pdf>).
- ¹¹ Se fx Concito, *Lokal accept og udvikling af vindmølleprojekter: Opsamling på Wind2050-projektet, 2018*; Birgitte Egelund Olsen, *Acceptance Issues in the Transition to Renewable Energy: How Law Supposedly can Manage Local Opposition*, 2021
- ¹² Se fx Johansen, K. *Blowing in the Wind: A Brief History of Wind Energy and Wind Power Technologies in Denmark*, *Energy Policy* 152, 2021; Hvælplund, F. m.fl., *Incentives and Barriers for Wind Power Expansion and System Integration in Denmark*, *Energy Policy* 107, 2017; Kirkegaard, J. K. m.fl., *Paradigm Shift in Danish Wind Power: The (Un)Sustainable Transformation of a Sector*, *Journal of Environmental Policy & Planning* 23, nr. 1, 2021; Jørgensen, M. L., m.fl., *Distributive Fairness and Local Acceptance of Wind Turbines: The Role of Compensation Schemes*, *Energy Policy* 138, 2020; Olsen, B. E., *Acceptance Issues in the Transition to Renewable Energy: How Law Supposedly Can Manage Local Opposition*, 2021. Borch, K. m.fl., *Mapping Wind-Power Controversies on Social Media: Facebook as a Powerful Mobilizer of Local Resistance*, *Energy Policy* 138, 2020.
- ¹³ Anders Dugstad m.fl., *Place Attachment and Preferences for Wind Energy – A Value-Based Approach*, *Energy Research & Social Science* 100 (juni 2023): 103094, <https://doi.org/10.1016/j.erss.2023.103094>. Wolsink, M. (2012). Wind power: basic challenge concerning social acceptance. In R. A. Meyers (Ed.), *Encyclopedia of sustainability science and technology*. - Volume 17 (pp. 12218-12254).
- ¹⁴ DR, *Fredag kollapsede aftalen om verdens første klimaskat: hvad nu?*, 2025.
- ¹⁵ Klimarådet, *Danmarks globale klimainsats*, 2023
- ¹⁶ Energistyrelsen, *Global Afrapportering*, 2025.
- ¹⁷ Statsministeriet, *Ansvar for Danmark*, 2022.
- ¹⁸ Klimarådet, *Danmarks globale klimainsats*, 2023.
- ¹⁹ IPCC, *Demand, Services and Social Aspects of Mitigation*. I *Climate Change 2022—Mitigation of Climate Change* (1. udg., s. 503–612), 2022. Nordics Council of Ministers, *Policy Options for Reducing Consumption-Based Emissions - A Nordic Survey*, 2024
- Ekspertgruppen for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter, *Ikke rett fram*, 2025.
- ²⁰ Halkier, B., & Wendler, M, *Normalization as a dynamic for reducing resource-intensive food consumption: concept, empirical traces, and policy implications*, 2025.
- ²¹ EU-Kommissionen, *Ecodesign for Sustainable Products and Energy Labelling Working Plan 2025- 2030*, 2025, (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0187>).
- ²² EU-Kommissionen, *Commission launches consultation and call for evidence for upcoming Circular Economy Act*, 2025 (https://environment.ec.europa.eu/news/commission-launches-consultation-upcoming-circular-economy-act-2025-08-01_en)
- ²³ Europa Kommissionen, *Aftalen om ren industri: En fælles køreplan for dekarbonisering og konkurrenceevne*, 2025.
- ²⁴ EU-Kommissionen, *Carbon Border Adjustment Mechanism*, 2025, (https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en)
- ²⁵ Energistyrelsen, *Global Afrapportering 2025*, 2025.

